

Monitor Dakloosheid Groningen

Periode 2018-2022

OIS Groningen
Juli 2023

Inhoudsopgave

1 Inleiding	3
1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek	3
1.2 Telling aantal dakloze personen	3
2 Aantal geregistreerde dakloze personen	5
2.1 Aantal feitelijk en residentieel dakloze personen	5
2.2 Gebruik van de voorzieningen	6
2.3 Dakloze personen naar leeftijdscategorie	8
3 Dagopvangbezoekers	9
Bijlage: gedetailleerde resultaten	10
Colofon	11

1 Inleiding

Voor het twintigste jaar op rij voerde de afdeling Onderzoek, Informatie en Statistiek van de gemeente Groningen de Monitor Dakloosheid uit. De monitor maakt het mogelijk om de populatie van dakloze personen in de provincie Groningen langdurig te volgen en om trendverschuivingen in de omvang en samenstelling van de populatie te signaleren.

1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek

Voor deze monitor sluiten we aan bij de omschrijving die ook in het Stappenplan Stedelijk Kompas (VNG, 2007; zie ook CBS) wordt gegeven:

a. *Feitelijk dakloze personen*: dit zijn personen die niet beschikken over een eigen woonruimte en die voor een slaapplek gedurende de nacht zijn aangewezen op buiten slapen. Tot de feitelijk dakloze personen behoren ook personen die overnachten in de openlucht en in overdekte openbare ruimten (zoals portieken, fietsenstallingen en auto's). Ten slotte worden tot de groep feitelijk dakloze personen ook gerekend personen die binnen slapen in passantenverblijven van de maatschappelijke opvang of bij vrienden, kennissen of familie, zonder vooruitzicht op een slaapplaats voor de daarop volgende nacht.

b. *Residentieel dakloze personen*: tot deze groep worden gerekend personen die als bewoner staan ingeschreven bij instellingen voor maatschappelijke opvang. Het kan daarbij gaan om instellingen als internaten en sociale pensions, woonvoorzieningen op basis van particulier initiatief die zich richten op semi-permanente bewoning door dakloze personen en particuliere commerciële pensions waar voornamelijk dakloze personen wonen.

Het laatste rapport over de Monitor Dakloosheid verscheen in 2017 en sindsdien is alleen in de jaarrekening van de gemeente Groningen summier over het aantal geregistreerde dakloze personen gepubliceerd. Hoewel de monitor al twintig jaren wordt uitgevoerd, zullen we in het rapport ingaan op de trends in de laatste vijf jaren. De maatschappelijke opvang in 2003 is onvergelijkbaar met 2022 en we willen de focus leggen op de jaren 2018-2022 die beter vergelijkbaar zijn.

1.2 Telling aantal dakloze personen

De monitor telt het aantal geregistreerde dakloze personen die:

- gebruikmaken van maatschappelijke opvangvoorzieningen in de provincie Groningen;
- bij het Meldpunt overlast en zorg zijn geregistreerd als zogenaamde buitenslapers;
- als briefadreshouder in verband met dakloosheid staan ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BPR) van een gemeente.

We rekenen tot de feitelijk dakloze personen iedereen die in een kalenderjaar voor overnachting ten minste één keer gebruikmaken van een maatschappelijke opvangvoorziening voor kortdurend verblijf of bekend zijn als buitenslaper, of bekend zijn als buitenslaper en/of briefadreshouder. Alle personen die gebruikmaken van een voorziening voor 24-uursopvang, beschouwen we als residentieel dakloze personen.

In de afgelopen jaren hebben we de telling van het aantal geregistreerde dakloze personen in overeenstemming gebracht met de telling die het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) hanteren. De huidige telmethode wijkt daarmee af van de telling in de publicatie in 2017, zoals gemeld in de laatste jaarrekeningen van de gemeente Groningen. De belangrijkste wijziging is dat we nu ook de briefadreshouders meetellen (als feitelijk dakloze personen), met terugwerkende kracht vanaf 2003. Sinds 2021 zijn dakloze personen in de provincie Groningen voor een briefadres niet meer uitsluitend aangewezen op de (centrum)gemeente Groningen, maar verstrekken alle Groninger gemeenten briefadressen. De gegevensverzameling starten we momenteel op en vormt nog geen onderdeel van dit rapport.

Een andere wijziging is: in 2016 werden in de monitor nog voorzieningen die beschermd wonen zijn geworden (niet meer MO) meegenomen. Deze voorzieningen bieden geen tijdelijk onderdak aan dakloze personen en daarom worden de gebruikers van deze voorzieningen niet meer gemonitord.

Dubbeltelling voorkomen

De monitor bouwen we op door registratiegegevens van personen te koppelen. Diverse instellingen verstrekken gegevens op persoonsniveau van personen die overnachten in de maatschappelijke opvang (Limor en Wender), personen die bekend zijn als buitenslaper (Meldpunt overlast en zorg) en personen die de dagopvang bezoeken (Kostersgang van het Leger des Heils en de Open Hof). Voor de gegevens over briefadreshouders doen we een beroep op gemeenten die gegevens uit de Basisregistratie Personen aanleveren.

Deze registraties vormen de gegevensbronnen voor de monitor. Met de persoonsgegevens kunnen we personen identificeren en koppelen, zodat we dubbeltelling van personen kunnen voorkomen. Bijvoorbeeld, een persoon kan in een kalenderjaar een briefadres gebruiken, buiten slapen en ook overnachting op locatie Schoolstraat (voorheen nachtopvang). Door de gegevens van deze persoon te verwerken in een datawarehouse, kunnen we voorkomen dat deze persoon driemaal in plaats van één keer in een kalenderjaar wordt geteld als een dakloze persoon. We tellen dus het aantal unieke personen en dat stelt ons in staat om een goed beeld te krijgen van de omvang en samenstelling van de geregistreerde dakloze personen en het gebruik van de verschillende voorzieningen. Bovendien kunnen we bijvoorbeeld ook vaststellen hoeveel briefadreshouders en buitenslapers voor overnachting wel/geen beroep doen op maatschappelijke opvang.

Waarborging privacy

De betrokken instellingen leggen persoonsgegevens vast ten behoeve van hun operationeel proces. De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) staat toe dat organisaties gegevens op persoonsniveau verstrekken ten behoeve van onderzoek en statistiek. Voor de Monitor BW&O Groningen is door alle partijen die meewerken de "Overeenkomst gegevensuitwisseling Monitor Beschermd Wonen en Opvang Groningen" ondertekend. De werkwijze is conform AVG.

2 Aantal geregistreeerde dakloze personen

In dit hoofdstuk gaan we achtereenvolgens in op het aantal geregistreeerde dakloze personen, het gebruik van de diverse voorzieningen en het aantal geregistreeerde dakloze personen naar leeftijdscategorie. Meer gedetailleerde cijfermatige resultaten zijn opgenomen in de bijlage van dit rapport.

2.1 Aantal feitelijk en residentieel dakloze personen

Tussen 2018 en 2022 is het aantal geregistreeerde dakloze personen afgenomen van 850 personen in 2018 tot 708 in 2022. Een overzicht is opgenomen in Tabel 1. De coronapandemie in 2020-2021 heeft voor een verschuiving gezorgd in de verhouding tussen het aantal geregistreeerde feitelijk dakloze personen (afname) en het aantal residentieel dakloze personen (toename). Het is aannemelijk dat deze verschuiving plaatsvond doordat personen die in de nachtopvang verbleven tijdens de coronapandemie terecht konden in de 24-uursopvang in de Schoolstraat. Na de coronamaatregelen is de locatie Schoolstraat een 24-uursopvang gebleven (zie ook paragraaf 2.2). Nieuw is sinds november 2022 de inzet van een winternoodopvang (schip Ms Patria). Daarnaast zijn er vanaf in 2020 nieuwe opvanglocaties geopend (zie paragraaf 2.2.) waar mensen tijdelijk kunnen wonen; de gebruikers van deze locaties rekenen we tot residentieel dakloze personen.

Tabel 1: Het aantal geregistreeerde dakloze personen in Groningen, in de periode 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Feitelijk dakloze personen	595	554	463	328	399
Residentieel dakloze personen	286	260	312	385	385
Totaal unieke dakloze personen	850	782	707	629	708

Noot: Sommige personen maken in een kalenderjaar gebruik van meerdere opvangvoorzieningen, waardoor het totaal aantal unieke dakloze personen lager is dan de som van het aantal feitelijk en residentieel dakloze personen. NB. De tabel laat een telling zien van het aantal unieke personen.

Overnachting in de maatschappelijke opvang

Hoeveel van de dakloze personen overnachten in een kalenderjaar in de maatschappelijke opvang (MO) in Groningen en hoeveel buiten de MO? Om deze vragen te beantwoorden gaan we na hoeveel van de geregistreeerde dakloze personen voor overnachting gebruikmaken van MO-voorzieningen. Daarbij kunnen we vaststellen hoeveel van deze personen naast overnachtingen in de MO in hetzelfde jaar ook zijn geregistreerd als buitenslaper en/of briefadreshouder (NB. overnachten buiten in de MO).

Let wel: iemand kan in een kalenderjaar *bijvoorbeeld* buitenslaper zijn geweest, daarbij ook gebruikmaken van een briefadres én in hetzelfde jaar ook overnachten in de opvang Locatie Schoolstraat. Deze persoon tellen we in dat jaar één keer als een gebruiker van MO (Schoolstraat), maar ook één keer als een persoon die buiten de MO overnacht (geregistreerd als buitenslaper én als briefadreshouder). Met andere woorden, we tellen unieke personen en voorkomen daarmee dubbeltellingen. Bij de telling van het totaal aantal dakloze personen voeren we ook een telling uit van het aantal unieke personen en tellen we deze persoon, die in drie registraties is opgenomen, dus één keer.

Uit Tabel 2 blijkt dat het aantal dakloze personen dat in de MO overnacht daalt van 538 personen in 2018 tot 448 in 2022. Let wel het gaat om:

- a) dakloze personen die in een kalenderjaar uitsluitend in de MO overnachten (daalt van 403 personen in 2018 tot 336 in 2022), en
- b) dakloze personen die in hetzelfde kalenderjaar naast overnachten in de MO ook zijn geregistreerd als buitenslaper en/of briefadreshouder; zij zijn dan aangewezen op overnachtingen buiten de MO (112 personen in 2022).

Het aantal dakloze personen die in een jaar voor overnachting geen gebruikmaken van de MO, maar wel zijn geregistreerd als buitenslaper en/of briefadreshouder daalt eveneens van 312 personen in 2018 tot 260 in 2022.

Tabel 2: Het aantal geregistreerde dakloze personen die in en/of buiten de maatschappelijke opvang (MO) in Groningen overnachten, in de periode 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Totaal in MO overnachten, uitsplitsing:	538	529	467	385	448
- Uitsluitend in MO overnachten	403	406	345	301	336
- In én buiten MO overnachten	135	123	122	84	112
Uitsluitend buiten MO overnachten	312	253	240	244	260

Noot: De tabel laat een telling zien van het aantal unieke personen.

Wanneer we naar het laatste jaar 2022 kijken dat stellen we vast dat van de totale groep geregistreerde dakloze personen 63% in de MO overnacht en 37% voor overnachting geen enkele keer gebruikmaakt van MO.

2.2 Gebruik van de voorzieningen

In Tabel 3 vermelden we per kalenderjaar van elke voorziening (of meldpunt) het aantal geregistreerde personen dat gebruikmaakte van een opvangvoorziening in Groningen of bekend is als buitenslaper of briefadreshouder.

In de coronaperiode is een aantal zaken veranderd, ook voor wat betreft de maatschappelijke opvang. Dit heeft invloed op het aantal gebruikers van maatschappelijke opvangvoorzieningen en het aantal mensen dat gebruikmaakt van een briefadres (in verband met dakloosheid) en het aantal personen dat buiten (de opvang) overnacht.

Zoals al eerder vermeld, is de nachtopvang waar mensen alleen tijdens de nacht onderdak kregen (nb. feitelijk dakloos) tijdens de coronapandemie een 24-uursopvang (locatie Schoolstraat) geworden. Na de coronamaatregelen is, vanwege de positieve effecten, een 24-uursopvang voor residentieel dakloze personen gebleven. Mensen kunnen zich tijdens hun verblijf in de Schoolstraat tijdelijk inschrijven op het adres van deze voorziening en worden dan ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP) van de gemeente Groningen. Wel kunnen op de locatie Schoolstraat minder mensen worden opvangen (NB. minder personen per kamer).

Tabel 3: Het aantal geregistreerde dakloze personen per voorziening, in de periode 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Feitelijk dakloze personen					
Briefadreshouders *	428	342	313	245	287
Buitenslapers gemeente Groningen **	45	67	78	125	150
Nachtopvang ***	272	292	214	-	-
Winternoodopvang (schip Ms Patria)	-	-	-	-	80
Residentieel dakloze personen					
Algemene Opvang	39	55	75	62	60
Locatie Bentismaheerd	-	-	2	6	5
Crisisopvang Leek	185	159	161	150	139
Hoendiephuis	31	35	48	55	58
Lauwershuis	-	-	-	11	24
Locatie Aceroflat	-	-	-	12	28
Locatie Albertine Agnesplein	-	-	23	25	-
Locatie Meerstad	-	-	2	4	16
Locatie Schoolstraat ***	-	-	-	104	80
Vangnetwerk Appingedam	31	14	11	14	15

Noten: * Sinds 2021 bieden alle Groninger gemeenten briefadressen aan, terwijl daarvoor dakloze personen zich voor een briefadres moesten melden bij de centrumgemeente Groningen; ** Het betreft het aantal buitenslapers dat bekend is in gemeente Groningen bij Meldpunt overlast en zorg; *** Tot 2020 nachtopvang, daarna 24-uursopvang locatie Schoolstraat.

In het kader van de winterregeling die gemeente Groningen sinds enkele jaren heeft, is in november 2022 extra capaciteit gerealiseerd door de inzet van een winternoodopvang (schip Ms Patria). Deze winternoodopvang richt zich op het beschermen van mensen die buiten op straat verblijven en slapen. Mensen kunnen de nacht doorbrengen op de boot die een capaciteit heeft van maximaal 79 bedden. In de maanden november-december 2022 maakten in totaal 80 personen voor overnachting gebruik van de winternoodopvang.

Daarnaast zijn er vanaf in 2020 nieuwe opvanglocaties geopend (Locatie Meerstad met plek voor twee alleenstaanden of stellen met kinderen, en de Aceroflat met veertien plekken) waar mensen zich tijdelijk kunnen inschrijven (ook in het Basisregistratie Personen van de gemeente Groningen). Dit zijn voorzieningen waarvan we de gebruikers rekenen tot residentieel dakloze personen.

In de periode 2018-2022 is het aantal briefadreshouders in de gemeente Groningen afgenomen. Deze afname kan mogelijk verband houden met het feit dat sinds 2021 dakloze personen in de provincie Groningen voor een briefadres niet meer uitsluitend zijn aangewezen op (centrum-) gemeente Groningen, omdat alle Groninger gemeenten sindsdien briefadressen verstrekken. De gegevensverzameling over briefadressen bij de Groninger gemeenten is opgestart, maar is nog niet volmaakt: van zes van de tien Groninger gemeenten hebben we gegevens verwerkt in deze monitor. Daarbij komt dat gemeenten sinds 1 januari 2022 verplicht zijn om alle mensen die rechtmatig in de gemeente verblijven en geen woonadres hebben, in te schrijven in de BRP op een briefadres. Deze verandering hangt samen met een [wetswijziging](#) in de Wet basisregistratie personen (BRP). Zie Tabel 6 in de bijlage van dit rapport voor de precieze aantallen briefadreshouders naar locatie.

Het aantal buitenslapers dat in de gemeente Groningen bekend is laat een toename zien van 78 geregistreerde personen in 2020 tot 150 in 2022. Deze toename lijkt verband te houden met het volgende. In de eerste plaats is inzet opgevoerd in verband met de beperkingen van de coronapandemie. Daarbij is besloten het hele jaar zicht te houden op mensen die buiten overnachten, in plaats van enkel in de wintermaanden als de winterregeling van kracht is. Het voorgaande verklaart een hoger aantal geregistreerde buitenslapers, waarbij we ook constateren dat de kwaliteit van de registratie verbeterd (persoonsgegevens vollediger).

2.3 Dakloze personen naar leeftijdscategorie

Tussen 2018 en 2022 is het aantal geregistreerde dakloze jongeren van 18 tot en met 27 jaar nagenoeg gelijk gebleven: zowel in 2018 als in 2022 telden we 170 geregistreerde dakloze jongeren in deze leeftijdscategorie. In het coronajaar 2021 daalde het aantal 18-27 jarigen tot 146 personen. In Tabel 7 in de bijlage van dit rapport vermelden we de precieze aantallen uitgesplitst naar de verschillende leeftijdscategorieën.

In Tabel 4 is weergegeven hoe de verschillende leeftijdsgroepen zich tot elkaar verhouden. In het laatste jaar 2022 is 24% van de totale groep dakloze personen tussen de 18 en 27 jaar oud. Percentueel zijn er meer 18-27 jarige residentieel dakloze personen (30%) dan feitelijk dakloze personen in de leeftijd van 18-27 jaar (17%). Veel jongeren zullen verblijven in het Hoendiephuis waar 18-27 jarige jongvolwassenen verblijven; in 2022 bood het aan in totaal 58 personen onderdak.

In totaal is 7% jonger dan 18 jaar in 2022 en treffen we vooral aan in de groep residentieel dakloze personen. Dit betreft kinderen en jongeren die samen met één of met beide ouders onderdak krijgen in Crisisopvang Leek of de Vangnetwerkvoorziening in Appingedam.

Tabel 4: Het aantal geregistreerde dakloze personen naar leeftijdscategorie, in de periode 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Feitelijk dakloze personen					
0-17 jaar	0%	0%	0%	0%	0%
18-27 jaar	17%	16%	18%	13%	17%
28 jaar en ouder	81%	82%	82%	86%	82%
Onbekend	2%	2%	0%	1%	1%
Residentieel dakloze personen					
0-17 jaar	22%	15%	14%	10%	14%
18-27 jaar	25%	31%	35%	31%	30%
28 jaar en ouder	53%	53%	50%	59%	56%
Onbekend	0%	1%	1%	0%	0%
Totaal unieke dakloze personen					
0-17 jaar	7%	5%	6%	7%	7%
18-27 jaar	20%	21%	25%	23%	24%
28 jaar en ouder	71%	72%	68%	70%	68%
Onbekend	2%	2%	1%	0%	1%

Noot: Sommige personen maken in een kalenderjaar gebruik van meerdere voorzieningen, waardoor het totaal aantal unieke dakloze personen lager is dan de som van het aantal feitelijk en residentieel dakloze personen

3 Dagopvangbezoekers

De dagopvangvoorzieningen Kustersgang en de Open Hof in Groningen wordt bezocht door mensen die incidenteel langskomen, maar kent ook haar min of meer vaste bezoekers. Naast diverse diensten voor dakloze personen, zoals begeleiding bij financiën en contacten met instanties, zijn er ook bezoekers welkom met stabiele huisvesting.

Tabel 5 geeft een overzicht van het aantal unieke bezoekers per jaar. Het aantal unieke bezoekers telt niet op tot de totalen van beide dagopvangvoorzieningen. Op dezelfde dag kan iemand zowel De Kustersgang bezoeken als ook de Open Hof. Zoals te verwachten is, bezoekt een deel van de personen beide opvangvoorzieningen.

We zien dat het aantal dagopvangbezoekers in de periode 2018-2022 afneemt van 680 personen in 2018 tot 591 in 2022. Ook hier is de invloed van de coronapandemie duidelijk te zien in 2021, toen het totaal aantal bezoekers van één of beide voorzieningen afnam tot 521 personen. Net als in 2020 werd in verband met de coronapandemie in de Kustersgang en de Open Hof ook in 2021 gewerkt met aangepaste openingstijden, met als gevolg een lager bezoekersaantal. Zo moest het aantal bezoekers worden beperkt in verband met de anderhalve metermaatregelen. Deze beperking leidde er toe dat voor bezoekers met een eigen woning incidenteel gewijzigde openingstijden golden.

Tabel 5: Bezoek aan dagopvangvoorzieningen Kustersgang en de Open Hof, in de periode 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Kustersgang	481	493	378	352	442
Open Hof	405	421	342	306	320
Totaal aantal unieke bezoekers	680	723	564	521	591

Noot: Sommige personen maken in een kalenderjaar gebruik van beide dagopvangvoorzieningen, waardoor het totaal aantal unieke bezoekers lager is dan de som van het aantal feitelijk en residentieel dakloze personen

Bijlage: gedetailleerde resultaten

Tabel 6 bevat het aantal personen dat in verband dakloosheid gebruikmaken van een briefadres.

Tabel 6: Het aantal briefadreshouders in de provincie Groningen, in de periode 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Gemeente Groningen:					
- Kosterstergang (Leger des Heils)	178	139	147	103	116
- Open Hof	226	191	155	125	127
- Schoolstraat (Wender)	11	4	1	-	-
- Twaalfde Huis	21	10	11	7	7
Overige Groninger gemeenten	-	-	-	10	41
Totaal aantal unieke briefadreshouders	428	342	313	245	287

Noot: De tabel laat een telling zien van het aantal unieke personen

In Tabel 7 is het aantal dakloze personen naar verschillende leeftijdscategorieën opgenomen. De leeftijd is berekend op 31 december van het betreffende jaar.

Tabel 7: Het aantal geregistreerde dakloze personen naar leeftijdscategorie, in de periode 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Feitelijk dakloze personen					
0-17 jaar	2	2	0	1	1
18-27 jaar	101	90	84	42	69
28-49 jaar	320	299	254	176	213
50-64 jaar	142	136	105	88	91
65 jaar en ouder	17	17	18	18	22
Onbekend	13	10	2	3	3
Residentieel dakloze personen					
0-17 jaar	62	38	42	40	52
18-27 jaar	71	81	110	118	117
28-49 jaar	99	92	109	156	153
50-64 jaar	48	40	41	57	50
65 jaar en ouder	5	5	6	14	12
Onbekend	1	4	4	0	1
Totaal unieke dakloze personen					
0-17 jaar	64	40	42	41	52
18-27 jaar	170	164	177	146	170
28-49 jaar	401	375	324	287	323
50-64 jaar	180	170	138	125	129
65 jaar en ouder	21	19	20	27	30
Onbekend	14	14	6	3	4

Noot: Sommige personen maken in een kalenderjaar gebruik van meerdere voorzieningen, waardoor het totaal aantal unieke dakloze personen lager is dan de som van het aantal feitelijk en residentieel dakloze personen

Monitor Dakloosheid Groningen – periode 2018-2022

Auteur

Frans Oldersma

Maand van uitgave

Juli 2023

Opdrachtgever

Gemeente Groningen

Fotografie

Frans Oldersma

Uitgave

Onderzoek, Informatie en Statistiek Groningen

Online publicaties OIS Groningen

<https://publicaties.oisgroningen.nl>

Contactgegevens

T: (050) 367 56 30

E: info@oisgroningen.nl

I: www.oisgroningen.nl

X: @basisvoorbeleid